

JAZYKOVĚDA JAKO VĚDECKÁ DISCIPLÍNA

1. Předmět jazykovědy

- **Jazykověda** (*jazykozpyt, lingvistika* (lat.), rus. *языкознание, языковедение*)
- **Předmět jazykovědy** - určení podstaty jazyka a zkoumání jazyka ve všech jeho projevech a aspektech, v jeho fungování a vývoji
- Ferdinand de Saussure: "*Předmětem jazykovědy je jazyk jako systém znaků*".

2. Členění jazykovědy

obecná lingvistika	speciální lingvistika (dílní, konkrétní).	
obecné otázky lidského jazyka	studium jednoho určitého (konkrétního) jazyka nebo skupiny příbuzných jazyků	
<ul style="list-style-type: none">• podstata a povaha jazyka• vztah jazyka a společnosti• vztah jazyka a myšlení• původ jazyka• obecné zákony vývoje a fungování jazyka• zvláštnosti stavby jazyka• historie vědeckého zkoumání jazyka• metody zkoumání jazykového materiálu• místo jazykovědy v soustavě vědních oborů• klasifikace jazyků• vznik a vývoj písma atd.	rusistika, ukrajinistika, bohemistika, romanistika, germanistika, anglistika, arabistika, sinologie, hungaristika atd.	
<i>typologická jazykověda</i> zkoumá jak příbuzné, tak nepříbuzné jazyky, srovnává je a určuje vlastnosti a charakteristiky vlastní všem jazykům (jazykové <i>univerzálie</i>) nebo nachází jevy unikátní (<i>unikálie</i>)	<i>popisná</i> (<i>deskriptivní, synchronní</i>)	<i>historická</i> (<i>diachronní</i>)
<i>Příklad (svahilština):</i> <i>ni-na-ku-penda</i> – „miluji tě“ <i>a-ta-ku-penda</i> – „bude tě milovat“	popisuje jazyková fakta v určité fázi vývoje daného jazyka (nejčastěji fakta současného jazyka)	sledující vývoj jazyka v průběhu určitého časového úseku

3. Základní jazykovědné přístupy a metody

Hledisko praktické uplatnitelnosti poznatků	
<i>Teoretická jazykověda</i>	<i>Aplikovaná lingvistika</i>
blíží se jazykovědě obecné, zahrnuje i teoretické postuláty lingvistiky speciální (konkrétní).	rozpracovávání metod, které řeší praktické úkoly související s užíváním jazyka

Časové hledisko	
<i>Synchronie</i> (řec. "současně, ve stejnou dobu")	<i>Diachronie</i> (řec. "skrze čas")
zkoumání jazyka v určitém (ne vždy současném) období jako souhrnu jevů koexistujících na ose současnosti.	postupné zkoumání jazykových jevů v různých obdobích jejich existence (osa posloupnosti) s cílem rekonstruovat jejich vývoj.
<i>Synchronní přístup:</i> <i>popisná jazykověda</i>	<i>Diachronní přístup:</i> <i>historická a historikosrovnávací jazykověda</i>

Základní jazykovědné metody		
<i>Popisná metoda</i>	<i>Historikosrovnávací metoda</i>	<i>Konfrontační metoda</i>
popisu a analýze prvků a částí jazykového "mechanismu"	poznání jazyků v jejich historické vývojové dynamice	stanovování shod a rozdílů ve struktuře dvou nebo více jazyků (jak příbuzných, tak také nepříbuzných) v určitém stadiu jejich vývoje

metoda (oblast) aspekt	popisná	historická	srovnávací
synchronie	1 jazyk, skupina příbuzných jazyků		příbuzné i nepříbuzné jazyky
diachronie		1 jazyk, skupina příbuzných jazyků	
J A Z Y K O V Ý M A T E R I Á L			

4. Vztah jazykovědy k dalším vědním disciplínám

1) společenské vědy

literární věda (lingvistika + literární věda + etnografii = filologie) – jazyk

jako prostředek formování a vyjádření obsahu uměleckého díla

historie - jazyk jako jeden ze zdrojů poskytujících historické informace

archeologie - zkoumá historii na základě věcných pramenů

etnografie – vzájemný vztah.

2) přírodní vědy

fyzika (akustika → fonetika)

kybernetika (teorie informací)

matematikou - zkoumání kvantitativní stránky jazyka

fyzilogie, anatomie, medicína – stavba a funkce řečového aparátu, činnost lidského mozku